

Kuşlarla giden, döndürülür mü gittiği yerden?

Meclis-i Mebusan Caddesi, 85 numarada hayata geçirilen Yanköşe Projesi kapsamında "Tek Göz Oda" adlı yerleştirmesini şehrin tüm sakinlerine sunan sanatçı Nermin Er, yıllar içinde yitirilmiş değer ve duyguları, şehre kuşlarla geri getirme ihtimalini sorguluyor.

Nermin Er, "Tek Göz Oda"

SERRA YENTÜRK

Son bir kaç yıldır içinden geçtiğimiz yeni toplumsal ve kentsel süreçlerde, İstanbul'un muazzam bir dirençle, bir biçimde kendini temize çekmeyi başararak, hala yaşanabilir bir kent olduğunu hissettirmesinin ardında, kentlinin sanatçı ve sanat aktörlerinin inkar edilemez bir payı bulunuyor. 2000'lerin başından itibaren, çağdaş sanat rotasının belkemiği olan İstiklal Caddesi'nden, özellikle geçtiğimiz senenin tecrübeleri dolayısıyla bu yaz sonu ayrılan ve başta Karaköy ve Dolapdere olmak üzere, alternatif bölgelerde ortak bir strateji ile kentlinin kültürel haritasını güncelleyen çağdaş sanat galerileri, bu yenilenmenin en önemli adımlarını attılar. 15. İstanbul Bienali ve sanat fuarıyla aynı takvime oturtulan bu girişimlere, yeni bir ivme kazandıran diğer bir gelişmeye, çağdaş sanatın destekçisi konumundaki özel ve kurumsal koleksiyonların açtıkları yeni alanlar oldu. Aylık programlar halinde ilerleyen ve günlük yaşam akışı içerisinde yakalaması kimi zaman zor olan sergileri, kentlinin çok daha geniş bir kesimiyle paylaşmak; İstanbul'un halkı ve ziyaretçilerine daha ulaşılabilir bir karşılaşma imkanı tanımak fikriyle yola çıkan "Yanköşe", uzun yıllardır bir sanat koleksiyonu da bulunan Kahve Dünyası'nın yeni projesi. Şehrin arterlerinden biri olan Kabataş sahil hattı üzerinde yer alan konumu ile, her birinin altı ayını kapsayacak bir sergileme süresinin avantajlarını bir araya getiren proje, bir dış cepheyi, alışılmış kullanım biçimlerinden sıyrarak,

sanata ayrılmış, kamusal bir sunum alanı olarak tasarlamak üzerine kuruldu.

Nilüfer Şaşmaz koordinatörlüğünde; küratör Fulya Erdemci, tasarımcı Bülent Erkmen, sanat yazarı Evrim Altuğ ve Kahve Dünyası Yönetim Kurulu Üyesi Dilara Altunkılıç'ın oluşturduğu bir jüri tarafından, bu kapsamda projeye davet edilen ilk sanatçı ise, 2004'ten bu yana Galeri Nev İstanbul tarafından temsil edilen Nermin Er.

Projenin ilk sergisi olan "Tek Göz Oda", başlığının da önerdiği gibi, mütevazı bir yaşam alanı tahayyülü. Dört duvarı, bir çausı ile en temel barınak formunda; tek gözden ibaret üretilen 120 adet kuş evi, binanın iki cephesini belirli bir ritimle kaplıyor. Formel olarak birbirini tekrar eden bu evlerde, bir taraftan nüfusun yığıldığı büyükşehirlerin artık yerleşmiş imar modeli olan toplu konutlara referans verilirken; betonarme dokunun tekdüzeliğini kıran parlak renkleriyle evler, çeşitliliğe açık ve eşitlikçi bir yaşam fikrinin altı çiziliyor. Ekonomik ve sosyal farklılıklar sebebiyle kentlinin farklı bölgelerine itilen ya da mecburi bir göç sonrasında kendilerine yeni varlık alanları edin-

meye çalışanların yaşamlarında somut karşılığını bulan bu düşünce, sanatçının kentlinin bileşenlerinden kabul ettiği kuşlar üzerinden dolaysız, ancak incedelikli bir anlatıma kavuşuyor. Kuşların caddeye yayılan civıtları, önünden geçenleri, kentlinin kalabalık, yorucu, yıpratıcı atmosferinden çok başka bir doğa ile sarmalıyor. Er'in de değindiği gibi, kamusal alanda neredeyse sadece ideolojik ya da anma amaçlı üretilmiş anıtlardan ibaret olan "sanat" alışkanlıklarımıza böylelikle bir çıkış önerisi sunuyor "Tek Göz Oda".

Er'in toplumsal belleğimize geri çağırıldığı, İstanbul'dan Anadolu'ya uzanan geniş bir coğrafyanın mimari geleneğinde ince bir zevki yansıtan kuş evleri, yüzyıllar içerisinde doğaya karşı yitirilen bir saygı ve merhamet duygusuna da işaret ediyor. Osmanlı'da cami, medrese, kilise ya da sinagog gibi -bugünkü anlamıyla- kamusal işlevli yapıların bir yerinde, zarif işçilikli minyatür köşklere layık görülen; Evliya Çelebi'nin seyahatnamesinde halkın pazarlardan satın alarak özgür bırakıldığını anlattığı kuşların, bugünkü şehirlerde konacak bir dal bile bulmaları

zor. Serbest bir çağrışımla, önce Adorno ve Horkheimer'in "Aydınlanmanın Diyalektiği"nde değindikleri doğaya karşı sertleşme kavramı; peşinden, Yaşar Kemal'in insani değerlere benzer bir yabancılaşma temasını, kendi kültürel motiflerine uydurarak öykülenirdiği "Kuşlar da Gitti" romanı geliyor akıllara.

Bir yeri başkalarıyla paylaşıyor olduğumuzu tüm duyularımızla kavramanın; bu farkındalığı empatiyle güçlendirmenin, duygusal ve ruhsal olarak yıpranmış şehir insanları için yalnızca entelektüel değil, rehabilitatif bir gereksinim olduğundan bahsediyor Er. Bu çerçevede, sanatçının 2015'te Galeri Nev'de açtığı, "Aynı Anda, Başka Bir Yerde" sergisinde yer alan heykellerinin, 2000'lerin başında animasyon etkisiyle mizahi bir anlatımı olan kağıt işlerinden farklı bir tadı olduğunu hatırlatmakta fayda var: şehirlerden kaçarak tanımsız bir arazinin ortasında kalakalmış köpeklerin, beton yığınları arasında sıkışmış kuşların anlatılmayan öykülerinde, sanatçının bizzat taşıdığı bir hüznü seçmek zor değil.

Günün beklenmedik bir anında, başka dertleri olan bir insanı, kuş civıtlarıyla bir kaç dakikalığına dindirmenin; "kuş sesleri ne güzel" dedirtmenin; "bu yuvalar da neymiş" diye sordurmanın; kısacası hem başka hayatlar hem de sanatla en insani ve önyargısız etkileşimin önünü açmanın bir denemesi olan "Tek Göz Oda"da, işte böyle bir iyileşme çağrısı var. Kuşları bir sembole indirgemeyen, ama bir hayli de aşan bir duyarlılığa seslenen; İstanbul'un küçük bir kısmını, bir süreliğine güzelleştiren cinsten... 🐦

Şehirde kuş evlerine rastlamak

Nermin Er'in "Tek Göz Oda"sı, Yanköşe Projesi kapsamında 16 Mart 2018'e kadar Meclis-i Mebusan Caddesi, 85 numarada sergilenmeye devam ediyor. Sergi süresinin sonunda, proje öncesinde bilgi desteği alınan İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'ne bağışlanacak

olan kuş evlerinin, şehrin muhtelif noktalarına dağıtılması ve bu sayede kuş türlerine barınma imkanı sağlanması amaçlanıyor. İlkbaharda yeniden canlanacak şehirde, Nermin Er'in rengarenk kuş yuvalarına rastlayabilme fikri şimdiden mutluluk verici!

KUŞLARIN EVLERİ OLSA

Kahve Dünyası'nın yeni projesi kapsamında sanatçı Nermin Er'in "Tek Göz Oda" adlı iş altı ay boyunca şehrin sakinlerinin huzurunda olacak. Dört duvarı, bir çatısı ile en temel barınak formunda; tek gözden ibaret üretilen 120 adet kuş evi, binanın iki cephesini belirli bir ritimle kaplıyor. Formel olarak birbirini tekrar eden bu evlerde, bir taraftan nüfusun yığıldığı büyükşehirlerin artık yerleşmiş imar modeli olan toplu konutlara referans verilirken; betonarme dokunun tekdüzeliğini kıran parlak renkleriyle evler, çeşitliliğe açık ve eşitlikçi bir yaşam fikrinin altı çiziliyor.